

Slaba knjiga — največji sovražnik

Kdor goji gada na lastnih prsah, se ne sme pritožiti, če ga piči ter mu zastrupi telo. Kdor zauživa mišnico, bo kmalu podlegel njenemu strupu. Prav tako se godi tistemu, ki čita in sprejema v sebe duhovni strup iz slabih knjig. Naravni zakon obvezuje človeka, da pazi na zdravje svojega telesa. To zdravje mora gojiti in s primernimi sredstvi utrjevati in okrepjati. Skrbno se mora izogibati vsemu, kar bi moglo zmanjšati zdravje, ga ogroziti ter spravljati v nevarnost. Isti naravni zakon obvezuje človeka, da tudi skrbi za zdravje svoje duše ter da jo ohrani vedno svežo in krepko. V to svrhu je potrebno, da se vestno izogiblje slabe družbe in slabe knjige. Slaba družba in pisci slabih knjig so pomožni organi hudobnega duha. Ni to naša sodba, marveč je tako sodil naš veliki škof Anton Martin Slomšek, ki je pred več kot sto leti v svoji znameniti knjigi »Življenja srečen pot«, namenjeni mladeničem, naslovil na slovensko mladino tole svarilo: »Kakor ima hudoben duh svoje pomagače, ki mu pomagajo zapelejevati ljudi, česar sam izvesti ne more, tako ima tudi svoje pisarje, ki za njega pišejo in duhovno hrano prodajajo, ki je z duhovnim strupom pomešana.« Papež Pij XII. je v svojem govoru v tem mesecu označil slabo knjigo celo za bolj nevarno kot slabo družbo, ker se slabe družbe človek sramuje, slabo knjigo pa čita skrivaj.

V tem svojem govoru o slabi knjigi je papež opozoril na to, da se je že sv. apostol Pavel boril zoper slabe knjige, posebno zoper takšne, ki so gojile praznoverje, vražarstvo ali pa dražile nižje nagone človeka. Uspeh njegovih besed, ki jih je v tej zadevi govoril v maloazijskem mestu Trjezu, je bil velik: ljudje so prinesli na trg svoje knjige v vrednosti 50.000 srebernikov ter so jih vpričo vseh zažgali. Cerkev bi ne bila Cerkev, če bi ne sku-

šala obvarovati svojih članov pred strupom za zdravo življenje duše. Ne more biti svobode, da bi smel človek brati vse, kakor tudi ni svobode, da bi mogel uživati vse, kar mu pride pod roko. Nikakor ni prepovedano krščanskemu možu in ženi brati povesti, v katerih so popisana plemenita človeška čustva medsebojne ljubezni, kakor jo hoče Bog v soglasju s prirodnim in naravnim zakonom. Sv. pismo samo nam opisuje take nežne stvari, ki so navdihnjene od resničnega in človekove npravstvene odgovornosti prežetega srčnega nagnjenja. Imamo tudi velike romanopisce, ki nam opisujejo ljubezen v njenih najsrčnejših, pa tudi najplemenitejših in npravstveno visokih pojavih.

Toda okoli lepih cvetov človeškega umetniškega stvarjenja se na polju književnosti bohota brez števila strupenih proizvodov, ki uspravajo človeško čednost s svojim omamljajočim nečistim dihom. Mladenič in mladenka, ki pravita, da nista več otroka in da poznata življenje, pa iz tega sklemeta, da smeta poznati tudi vse, kar je slabo, spačeno in grdo, sta na krivem potu. Ni namreč res, da bi življenje dobro, pravilno in izčrpno poznal samo tisti, ki se je podal v njegove nižine, kjer je najbližja nevarnost, da si sam oskruni domišljijo ter okuži dušo. Proti npravstvenemu zlu in zastrupljajoči umazaniji ni nobene zavarovanosti. Ta strup je podoben onemu, ki ga prenašajo žuželke, katere povzročajo tako zvano spalno bolezen. Podobno kakor ta strup tudi nečiste predstave in podobe, če se jih ne znamo ubraniti, povzročijo najprej samo majhno krajevno vnetje, počasi pa okužijo vso kri in z njo ves človeški organizem. Koliko zla povzroči roman, ki draži čutnost, ali nemoralni časopis in umazane podobe! Tako človek sam podira jezove, ki ga varujejo pred blatnimi valovi, v katerih zatone sramežljivi-

vost, ki je ena največjih odlik človeške duše in duha.

Resnobne besede sv. očeta veljajo za slovensko književnost prav tako, kakor za književnost drugih narodov. V naši književnosti se je namreč zadnja leta tako razbohotila nemoralna umazanija, da je s tem ustvarjena največja nevarnost za moralno našega naroda, predvsem njegove mladine. Kakor neka žival najbolj uživa, če leže v blatno mlakužo, tako se tudi gotovi pisci »umetniško« najboljši izživljajo, ko oblikujejo v svojih povestih nastopajoče osebe iz blata moralne in spolne razbrzdanosti. Ob takem čtivu vzraste mladina lahko miselna, trmasta, tjavdan živeča, brez čuta za resnost in pravi namen življenja, brez smisla za samopremagovanje in žrtvovanje, samo po alkoholnem in spolnem uživanju hlatajoča. Kakšen bo narod, ki bo vzrastel iz takšne mladine? Kakšna bo njegova bodočnost? Na obzorju njegove bodočnosti se že črtajo obrisi propada.

Zato pa odločen boj zoper nemoralno umazanijo, ki jo razširjajo med našim ljudstvom knjige, katere meče na naš književni trg brezdnoprepada ali kakor je stvarno in nazorno rekel naš veliki Slomšek, sotrudništvo hudobnega duha! Boj tudi takšnim listom in časnikom, ki prodajajo med našim narodom slovenske prevode moralne gnusobe iz drugih jezikov! V našem listu smo že večkrat posvarili naše ljudstvo pred takšnimi časniki, zlasti pred onimi, ki zahajajo med preprosto ljudstvo, kateremu zastrupljajo naraščaj. S svetim očetom zlasti opozarjamo starše, da morajo skrbno paziti, kaj čitajo njihovi otroci, da ne bi kakšna nemoralna knjiga čez noč razrušila stavbo nežne otroške duše in jo storila nesrečno za vse življenje. Mladini v roke samo najboljše!

Doberšek Tit:

Kmečki stan — nosilec bodočnosti

Vsaka vojna in vsak večji dogodek v svetu ima gotove posledice na celotni družabni red. Po odpravi suženjstva se je uveljavilo plemstvo (fevdalizem), tega je pokopala v glavnem francoska revolucija (leta 1789.), ki je rodila nov družabni red, kateri je dvignil na oblast meščanstvo. Svetovna vojna je rodila komunizem in fašizem, sedanja vojna pa po zgodovinski nujnosti prinaša nov socialni in družabni red, ki bo dvignil na odločujočo višino — kmečki stan. Radi tega bo bodočnost le tistega naroda, ki nosi v sebi še zdrav kmečki rod. Narod, kjer kmet ni več kmet, kjer prevladuje nekmečki življenjski, nima bodočnosti, pa čeprav njegova država kaže na zunanaj še tako veliko moč.

To razglabljanje se bo morda marsikomu zdelo smešno. Toda danes je že tako, da je navadno to, kar je danes smešno in neverjetno, jutri že gola stvarnost. Isto bo tudi z gornjo trditvijo o kmečkem stanu kot nositelju bodočnosti. Danes smešne trditve bodo v doglednem času gola istina. K temu nas bo pripeljal zgodovinski tok življenja, ki gre svojo pot, ne oziraje se na zapreke, vojne uspehe in za ves današnji toliko poveljevanji napredek.

Bodočnost zahteva popolnega človeka

Za lažje razumevanje v prvem odstavku poudarjene misli je treba vedeti to, da današnja doba, še bolj pa bodočnost, zahtevata kar najbolj popolnega človeka, zmožnega za vsestransko življenje. Čim več bo v kakem narodu takih ljudi, tem boljša bodočnost čaka tisti narod.

Če pa človek hoče biti čim bolj popoln in zmožen za življenje, mora imeti že po naravi

vse tiste zmožnosti, ki jih in jih bo zahtevalo življenje. Človek je pa začuda prepletena enota telesa in duha, tako da moramo reči, da je poduhovljena tvar. V človeku je torej telesno in duhovno življenje že po naravi trdno povezano med seboj, pa čeprav se v marsičem razlikuje. In prav takega človeka bo zahtevala bodočnost. Narod, katerega člani se pečajo v pretežni večini samo z duhovnim življenjem (razne znanosti), ali pa morda streme samo za pridobivanjem čutnih življenjskih potrebščin (materializem), se v bodočnosti ne bo mogel vzdržati, kajti niti eno niti drugo ne sme prevladovati.

Začetna in trajna osnova vsakega človeka — kakršen je posameznik, tak je narod — je njegovo gonsko življenje, to je stremljenje za vsakdanjimi potrebščinami. To gonsko življenje pa tvori posebno podlago umskemu doživljanju, ki ustvarja duhovno gonsko osnovo človeka. In prav v teh osnovah je, kot posamezen človek, najbolj popoln naš kmet. Ta podlaga nam služi za nadaljnja razmišljanja o socialnem čutu, družabnosti in produktivni vrednosti zemlje in narave. Pri vsem tem nalletimo vedno na isto stvarnost, ki nam potrjuje v začetku povedane misli, da je bodočnost vsakega naroda odvisna od produktivnih, naravnih in ustvarjajočih sil njegovega kmečkega stanu.

V kmetu je združeno vse!

Kmečki stan je skupnost ljudi, ki z obdelovanjem zemlje proizvajajo gospodarske, socialne vrednote, pa zaradi tesne zveze z zemljo ter zaradi odtođ izvirajočih svojstvenih lastnosti ustvarja svoje posebno kulturno območje. Radi tega sestavnega bistva, ki zadene

kulturno življenje, je temelj narodne kulture. Razum, čustvo in volja kmetova se čudovito zlivajo v eno enoto. Kmečki človek v svojih mislih ni enostranski, kot n. pr. mnogoštevilni današnji strokovnjaki, ki v svoji enostranosti dostikrat delajo samo škodo. Kmet motri življenje z vidika glavnih vrednot. Zavzet je s pridobivanjem življenjskih sredstev, zemlja in narava pa vplivata na njegov umetniški duh. Taka umetnost in kultura ima bodočnost, ne pa brezbarvna, plitva, mehkužna, ki se širi po današnjih velemestih. Take velemestne kulture kmet ne mara, ker ne sili preko tega, kar mu narekuje zdrav življenjski čut in pa izkustvo vsakdanjega življenja. To nam potrjujejo čisto kmečki reki, kot: »Zganci streho podpirajo, štruklji po svetu potirajo« (Šašelj, Bisernice); »Od enega vola niso dve koži«; »Mesa plug ne orje«; »Kadar je hruška zrela, ji ni treba vetra«; »Dok je čep pri sodu moker, vsak mi je boter; ko je čep suh, je vsak zame gluh«. S tem je povedano, kako kmet stvarno misli, n. pr.: »Bo vrnil, kakor mačka salo (špeh)« itd. Ti izreki govore, da mora vsak, ko hoče jezikovno in izrazno obogateti, iti med kmete ter si tu nabrati klenih zrn modrosti. Radi tega je kmečko ljudstvo prvi činitelj vsestranske umetnosti, ker daje vsaki umetnosti temeljni značaj. Prave narodne umetnosti — poleg življenjskih potrebščin — bi ne bilo brez kmečkega stanu.

Pristni kmečki človek je tudi skoz in skoz veren, in to trdno veren. To pa zato, ker mu je narava učiteljica in ga vsak dan seznanja s skrivnostmi božjega stvarstva. Na lastni koži čuti, »da ni tisti, ki sadi, ne tisti, ki priliva, ampak Oni, ki rast daje«. Meščan (z industrijo) veruje v moč tehnike, ki da ni

odvisna od višjih sil. Kmet sicer to ceni, toda narava mu vsak dan sproti brzda samovoljnost. Kmečkemu človeku je verovanje nekaj samo po sebi umljivega. Njegovo življenje je gosto prepleteno z verskimi motivi. Letne čase določajo svetniki, ki imajo tudi svoj delokrog v kmečkem gospodarstvu. Kmečki človek je veren — toda ne pretirava — že po svojem notranjem nastrojenju in po značaju svojega poklica. Močni valovi brezverstva tovarn in mest se lomijo ob kmečki vernosti. Kmet se v polni meri zaveda človeškega dostojanstva, kajti ne boš mu vcepil v glavo, da on ni nič več kot njegova živina.

Kmečki stan kaže na bodočnost narodov

Celotna podoba kmečkega človeka pove, da je v njem in kmečkem stanu že po naravi izvedena najvažnejša zveza vseh človeških stremeljenj in vrednot, radi česar je kmet temeljni in osrednji pojav v človeštvu. Iz vsega tega je pa razvidno, da je narod brez zdravega kmečkega stanu zapisan smrti. Podoben pogled v kmečki stan in kmečko stremljenje pri posameznih narodih nam torej pove bodočnost narodov in držav.

Že zgodovina nas uči, da so narodi z zdravim kmečkim življenjem vedno izpodrinili one narode, pri katerih je bil zdrav kmečki rod v manjšini. Isto sliko opažamo tudi v dandanašnjih časih.

Kri in gruda

Tudi naši sosede ne morejo v tem oziru biti brezskrbni, tudi zanje ostane neizpodbitna resnica, da je kmečko prebivalstvo živi vrecel krvi vsakega naroda. Če prebivalstvo prekomerno sil v mesta, je slabo za narod. Pred tem problemom stoji danes Nemčija in ga Nemci nazivljejo sovražnika št. 1. V srednjem veku je bilo v Nemčiji še 90% kmečkega prebivalstva, pred 70 leti 64%, a leta 1936. komaj še 21%. Pri tem je opazovati, da se ljudstvo seli iz poljedelskega vzhoda proti industrijskemu zapadu. Sezonski delavci, večinoma Slovani, stopajo na njihovo mesto. To bi lahko imelo za Nemčijo usodne posledice, če ne bi Nemci tega preprečevali z načrtnim ponemčevanjem priseljencev. Jasno sliko o tem je dala lanskoletna razstava v Lipskem, kjer se je po uradni statistiki ugotovilo, da se je v letih 1882—1933 izselilo 12 milijonov kmečkega prebivalstva v mesta. Od leta 1932. pa do 1939. pa nadaljnjih 584.000 ljudi, in to kljub vsem ugodnostim za kmetijstvo, ki so bile izdane. Ti ljudje niti niso kmečki delavci (kot pri nas), ampak kmečki sinovi in predvsem hčerke. Na deželi primanjkuje radi tega letno 800.000 delovnih moči. Zanimiva je bila na razstavi tudi slika o ženitvah, kjer se na deželi poleg desetih srečnih zakonskih parov kisa samec brez neveste, v mestu pa poleg

Tudi tukaj sem nujno potrebna!

Pri športu in pri igri, na zraku in na soncu, vedno je potrebno, da si krepite kožo z NIVEO! NIVEA zmanjšuje nevarnost sončnih opeklin in povzroča, da porjavite hitro in lepo. Ker vsebuje EUCERIT, koža popolnoma vraka NIVEO. Zato se ne prehladite zlahka tudi pri nagli vremenski ohladitvi.

220

istega števila srečnih parov dekle brez ženina. Zraven slik je bilo zapisano, da pride v mestih na 1000 moških 1092 žensk, na deželi pa na tisoč moških 902 ženski.

Vse to vpliva tudi na donosnost kmetijstva, kar se je prav tako videlo na omenjeni razstavi. Tako je število mlečnih krav padlo za 300.000 glav ali za 3%, proizvodnja masla pa za 30.000 ton ali za 5%.

Beg z dežele v mesta zmanjšuje obenem bitnost naroda, kajti mesta izumirajo, saj je prof. Burgdörfer izračunal, da bi štirimilijonski Berlin v petih generacijah štel samo 90 tisoč ljudi. Leta 1933. je bilo v Nemčiji na tisoč prebivalcev v mestih 11,2 rojstev, na deželi pa še vedno 18 rojstev. Beg z dežele znači torej tudi zmanjševanje rojstev (tudi na deželi), kar ima za posledico propast naroda. V mesta grede poleg vsega tega duševno najbolj zmorni ljudje in ti se izgubljajo, kajti meščan plačuje ugodnosti življenja z zatonom svojega rodu.

Dne 30. januarja 1933 je Hitler prišel na oblast. Takoj je pravilno ocenil, da upropaščanje kmetov upropašča državo. Postavil si je načelo, da posamezen posestnik ni neodvisen lastnik zemlje. Tako je nastal zakon o dednih kmetijah, kjer lahko postane dedni kmet le oni, ki dokaže svoje nemško poreklo do leta 1800. nazaj, kar vse meri na priseljence tuje narodnosti. Radi pomanjkanja delav-

stva na deželi se organizirajo meščani, ki pomagajo pri žetvi, snujejo se delayski oddelki za dekleta in je lani šlo na deželo delat 60 tisoč deklet. Vse to pa nima pravega uspeha, ker je kmetijsko čutečega življa v Nemčiji premalo in ga je vedno manj. Nemški kmetijski minister Darrey je pravilno rekel, »da bo brez kmetov narod izumrl« in iz tega spoznanja je nastal klic »Blut und Boden« — »kri in gruda«, ki pa ne najde pravega odziva.

In mi? ...

V Jugoslaviji je še vedno okrog 80% kmečkega življa, v Sloveniji pa okrog 60%. Ta kmečki življ je v svojem jedru zdrav in ga ne bodo še kmalu uničili. Gotovo je tudi Ivan Cankar motril bodočnost slovenskega naroda baš z vidika kmečkega stanu, kajti drugače bi ne bil mogel reči: »Močan si, o slovenski narod. Tisoč in pet sto let krvaviš, izkrjavel nisi. Narod mehužični bi dušo izdihnil — ti pa, tisočkrat ranjen komaj zmaješ z rameni... Trdna je moja vera, da napoči zarja tistega dne, ko naša kultura ne bo več krizantema siromaka, temveč bogastvo bogatega. Že slutim zarjo tistega dne.«

Z ozirom na naš kmečki stan lahko rečemo mirno z voditeljem Slovencev dr. Antonom Korošcem, da se pot našega naroda šele začne. Ne v zaton, temveč v življenje z vero v Boga in samega sebe.

Junak divjine

Ameriški roman

6

Ivanka je bila v sobi. Ko je Erik vstopil, ga je pogledala s svojimi velikimi, lepimi očmi, a se ni nasmehnila, kakor navadno, kadar jo je brat presenetil z nenadnim prihodom.

»Dobro jutro, Ivanka!« je veselo pozdravil Erik.

»Dobro jutro!« je odvrnila sestra. »Tako ti bom pripravila kavo! In svež kruh boš dobil. Včeraj sem ga spekla.«

»Izvrstno!« se je nasmehnil Erik. Stopil je k sestri, jo privlekel k sebi in poljubil na polno, rdeče lice.

Nato sta oba šla v kuhinjo. Erik je spoznal, da sestro nekaj muči in je to spravil v zvezo z novicami, ki jih je izvedela iz Brienove gostilne. Ker je sumil, da ji je tisti obiskovalec, o katerem je bil govoril pastir, dogodek drugače naslikal, kakor se je bil odigral, je hotel vedeti, kaj je prav za prav o njem vedela. Tipaje je vprašal:

»Kaj je novega?«

Ivanka, ki je že stala pri ognjišču, je skomignila in odgovorila:

»Tu nič. In kaj si ti doživel?«

»Tatove sem zasledoval. Ali nisi vedela tega?«

»O, pač! Taka stvar ne ostane tajna. In tudi to ne, da si svoje tovariše pustil in se sam vrnil. In še več govorijo...«

»Kaj?« je radovedno vprašal brat.

»Da so Sam in tovariši našli črede in se že vračajo z njimi, tatov pa niso videli in pravijo, da...«

Utihnula je, kakor da bi hotela razmišljati o tem, ali naj govori dalje.

»Kaj pravijo?« je nestrpno vprašal Erik.

»Kar pravijo, je taka podlost, da je škoda o njej govoriti. Ljudje so pač zlobni in obrekujejo. Pustiva to!«

»Ne! Povej, kaj si slišala!« je silil vanjo mladenič.

»Sam je bil tu!« je nadaljevala Ivanka. »S teboj je hotel govoriti. Ker te ni našel, je meni povedal, kar je slišal... Nihče ne ve, kdo je začel te čenče. Toda kako si mogel biti tako nepreviden — in ravno zaradi Anite Orloga!«

Zaskrbljeno je pogledala brata. Erik je sedel za veliko mizo in mirno odvrnil:

»Ivanka, od tega ne bom bolj pameten. Govori jasneje!«

Sestra je nadaljevala:

»Taki, ki jih nihče ne pozna in imenuje, trdijo, da trobiš v isti rog s tatovi. Za to mnenje govori dejstvo, da si ti takoj izsledil lopove in ko so drugi dospeli tja, o tatovih ni bilo ne duha ne sluha, ti pa si že bil na potu proti domu.«

Vojne. Od leta 500 po Kr. r. do danes je bilo na vsem svetu 905 velikih vojn. Francija je bila udeležena v 185, Anglija v 176, Rusija v 151 in blagopokojna Avstrija v 131 vojnah. Pa so še ljudje, ki pravijo, da je človek v svojem bistvu miroljuben.

Resnicoljubnost vojnih poročevalcev v burski vojni. Med bursko vojno v Južni Afriki ob koncu preteklega stoletja, ko se je mali, a svobodoljubni burski narod uprl angleški nadoblasti in je veliki angleški imperij potreboval precej časa, da jih je ukrotil, je nek pozoren čitatelj nekega angleškega časopisa sešteval številke o burskih izgubah po poročilih frontnih dopisnikov. Možakar je spočetka slepo verjel tiskarskemu črnilu, ko pa je